

Бао Юймін,

ХНУМ імені І. П. Котляревського,

кафедра теорії музики, аспірант 2 року навчання.

науковий керівник – Александрова Оксана Олександрівна,

доктор мистецтвознавства, професор

ОБРАЗНИЙ АРХЕТИП ДОН ЖУАНА: ЦІННІСНО-СМИСЛОВИЙ АНАЛІЗ

Дон Жуан – це один із «вічних образів» літератури Нового часу. Насьогодні актуальним є визначення загальнохудожніх та іманентно-музичних констант, що актуалізують зміст архетипу Дон Жуана в музиці та підтверджують архетипічну природу його образу.

Музична «біографія» Дон Жуана охоплює понад три сторіччя, тому розгляд крізь призму музичного мистецтва архетипових основ донжуанівського образу є доречним. Вивчення композиторських прочитань «вічного образу» Дон Жуана, а саме – перетворення музично-мовних констант образу на оригінальне авторське висловлювання може дати розгорнуту картину варіативності трактувань цього персонажу. Актуальність дослідження обумовлена нелегким виявленням типологічних якостей легендарного спокусника, який досі залишається однією з потаємних архетипів культури.

Архетип – це «наскрізна» модель, яка має незмінне ціннісно-сміслові ядро і здатність до зовнішніх змін. Термін «архетип» позначає найбільш загальні,

фундаментальні та загальнолюдські міфологічні мотиви, що лежать в основі будь-яких художніх творів. У музичному мистецтві архетипове начало образу Дон Жуана міститься в комплексі музично-мовних констант. У той же час історія музичної донжуаніани є безперервним становленням традиції, в ході якого апробуються різні стильові прийоми.

Амплуа (з франц. – «роль») – це певний рід ролей (або стереотипів), що відповідають зовнішнім та внутрішнім даним актора, що переходять із п'єси в п'єсу. Дон Жуан має амплуа героя. Його характеристика: ріст вище за середній. Довгі ноги. Бажаний середній об'єм голови. Шия довга, кругла. При широких плечах середня ширина талії та стегон. Велика виразність рук (жестів). Великі довгасті очі, переважно світлі. Голос демонструє велику силу, широкий діапазон та багатство тембрів. Це середній баритон із тяжінням до басу. Можна зробити висновок, що Дон Жуан в мистецтві – це і архетип і певне амплуа героя.

Архетип Дон Жуана не фіксується в єдиному можливому значенні: кожна нова художня парадигма відкриває в ньому нові смислові горизонти, переосмислює його зміст у світлі власних естетичних, філософських та історичних координат. Діалог з ним постає як механізм культурної саморефлексії, в якому водночас стверджується канонічний статус образу та ставляться під сумнів його попередні інтерпретаційні рамки.

У цьому контексті особливої ваги набувають теоретичні та аналітичні дослідження, спрямовані на виявлення музичних репрезентацій стійких смислових доміант – художніх архетипів, серед яких концепт Дон Жуана посідає особливе місце. Він функціонує як семантично насичене утворення, представлене в різноманітних формах художніх інтерпретацій, що

відсилають до мотивів спокуси, провини, руйнування, долі та внутрішнього надлому.

У зв'язку з цим звернення до поняття надтексту є методологічно виправданим, оскільки архетип Дон Жуана функціонує як інтертекстуальна константа – сукупність смислових структур, які поширюються крізь численні твори та культурні форми. Інтертекстуальність, своєю чергою, формує надтекстове поле, у якому окремі тексти вступають у діалогічні взаємини, обмінюються символічними формами та вибудовують семантичні перетини, ремінісценції й алюзії, що складаються в наскрізні конфігурації культурної пам'яті. Аналіз широкого кола творів, насичених донжуанівською образністю, дозволить виявити спільне смислове ядро, що об'єднує ці тексти в межах музичної культури.

Баздирєва Анастасія
магістрантка 2 курсу кафедри теорії музики,
Харківський національний університет мистецтв
імені І. П. Котляревського
м. Харків, Україна

ЖАНРИ ВАРІАЦІЙ І ТРАНСКРИПЦІЇ: СУЧАСНІ СТИЛЬОВІ ПРОЄКЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ

Українське музичне мистецтво сьогодні відкриває простір для активної взаємодії минулого і сучасності, традицій і новаторства, саме тому особливе місце у ньому посідає корпус музичних «жанрів-комунікантів» за